

OSAAMISTA
SIJAISHUOLTOON

KOHTI SIJAISHUOLLON AMMATTILAISUUTTA

[Kuva:pikist.com](http://kuva.pikist.com)

OAMKIN SOSIONOMIOPISKELIJOIDEN AJATUKSIA LASTENSUOJELUN SIJAISHUOLLOSTA JA SIIHEN LIITTYVISTÄ OPINNOISTA

ANNASTIINA MÄÄTTÄ, SENNI LAINE, MIRA SCHRODERUS
JA PÄIVI TERVASOFF
OSAAMISTA SIJAISHUOLTOON -HANKKEEN RAPORTTI

OSAO

Diak

OAMK
OULUN AMMATTIKORKEAKOULU

SUOMEN
DIAKONIA
OPISTO

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Sisällys

1	Johdanto	2
2	Vastaajien taustatiedot	3
3	Ammattiharjoittelu ja työ alalle innoittamassa	4
4	Tekijät, jotka edistävät tai estävät sijaishuollon työhön hakeutumista	5
5	Sijaishuollon työhön kohdistuvan kiinnostuksen tukeminen	7
6	Sijaishuollon työhön valmistavat opinnot	8
7	Lopuksi	11

1 Johdanto

Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rahoittaman [OsSi - Osaamista sijaishuoltoon –hankkeen](#) (S21919) tavoitteena on kehittää lastensuojelun sijaishuollon työntekijöiden osaamista ja antaa täydennyskoulutusta sekä sosiaalialan työntekijöille kuin myös alaa opettaville opettajille. Lisäksi tavoitteena on lisätä työelämän ja oppilaitosten välistä tiedonvaihtoa ja yhteistyötä. Hyvän yhteistyön sekä työelämäläheisten opintojen kautta sijaishuoltoon saadaan paremmin orientoitunutta työvoimaa sekä pystytään takaamaan opiskelijoille hyvät valmiudet toimia sijaishuollon työssä. Sosionomikoulutuksen ei ole, nykyisessä muodossaan, nähty antavan riittäviä valmiuksia sijaishuollon vaativaan työhön. Vuosittain valmistuvasta 2300 sosionomista vain harva hakeutuu sijaishuoltoon töihin. Vastavalmistuneiden työntekijöiden on myös nähty uupuvan nopeasti työssään ja vaihtavan kevyempään työhön. ([Pelastakaa Lapset 2020.](#))

Hanketoiminnan osana tehtiin Oulun ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoille kysely, jonka tavoitteena oli kerätä tietoa ajatuksista, joita opiskelijoilla on lastensuojelun sijaishuollosta, siellä tehtävästä työstä ja työhön valmistavista opinnoista. Halusimme kuulla millaisia tietoja ja valmiuksia opiskelijat kokevat tarvitsevansa sijaishuollon työhön sekä millaisena he kokevat opinnot suhteessa näihin tietoihin ja valmiuksiin. Lisäksi halusimme selvittää mitä ovat tärkeimmät tekijät, jotka saavat hakeutumaan tai estävät hakeutumasta lastensuojelun sijaishuollon työhön sekä millä tavoin motivaatiota hakeutua töihin sijaishuoltoon voitaisiin tukea. Kyselyn tuloksista laadittiin tämä raportti. Kyselyn ja raportin tekijänä toimi, yhdessä muun hanketiimin tukemana, hankkeessa harjoitteleva opiskelija Annastiina Määttä. [Aiemmillä OSSI -hankkeen kyselyillä](#) on jo kartoitettu lastensuojelun ammattilaisten osaamis- ja koulutustarpeita sekä kerätty tietoa lastensuojelulaitosten ja oppilaitosten välisestä yhteistyöstä. Nämä kyselyt oli suunnattu lastensuojelulaitoksissa toimiville ohjaajille, lastensuojelun asiakkaana oleville nuorille sekä alan opettajille. Opiskelijoiden ajatuksia sijaishuollosta on aiemmin kartoitettu [kyselyllä](#), joka suunnattiin

OSAO **Diak**

OAMK
OULUN AMMATTIKORKEAKOULU

SUOMEN
DIAKONIA
OPISTO

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

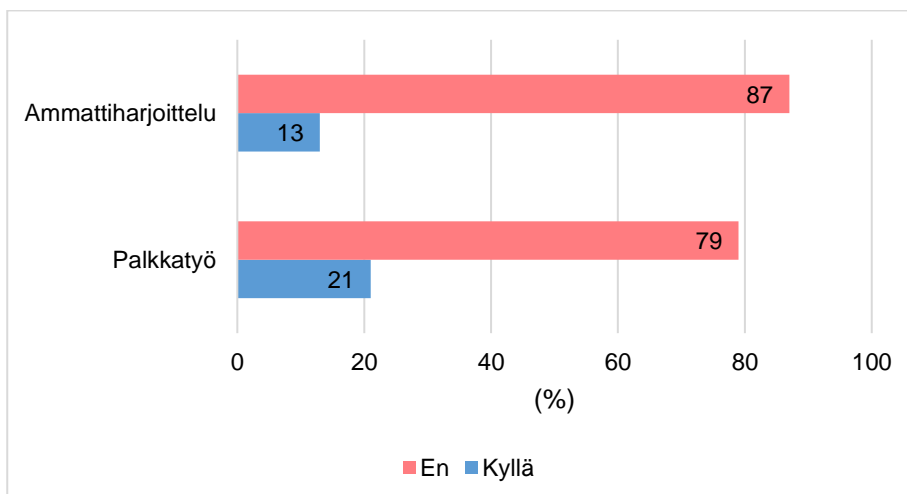

Diakonia-ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoille. Tässä raportissa vertaamme jonkin verran myös aiempien kyselyiden tuloksia ja sekä nyt saatuja tuloksia keskenään.

2 Vastaajien taustatiedot

Kyselykutsu lähetettiin kaikille Oulun ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoille, joita oli 350. Kyselyyn saatiin 62 vastausta. Yli puolet (52 %) vastaajista oli 3. lukuvuoden opiskelijoita. Toinen puoli vastaajista oli tasaisesti 1. ja 2. lukuvuoden opiskelijoita. 4. lukuvuoden opiskelijoita vastaajista oli kaksi. Vastaajien ikä vaihteli 19 ja 55-ikävuoden välillä.

Kyselyyn vastanneista opiskelijoista 21 prosenttia oli ollut tai on palkkatyössä sijaishuollossa (kuvio 1). Sosionomi (AMK) -tutkinnon suorittaneilla opiskelijoilla on valmistumisen jälkeen oikeus toimia laillistettuna sosiaalihuollon ammattihenkilönä sosiaalihuollon työssä, esimerkiksi lastensuojelun sijaishuollossa. Laillistetun ammattihenkilön ammatissa voi myös toimia tilapäisesti henkilö, joka opiskelee kyseiseen ammattiin ja täyttää laissa säädetyt tarkemmat edellytykset. ([Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 817/2015 2:8§.](#)) Vastaajista 13 prosenttia oli suorittanut ammattiharjoittelun lastensuojelun sijaishuollossa (kuvio 1). Oulun ammattikorkeakoulussa sosionomiopintoihin kuuluu kolme ammattiharjoittelujaksoa, opiskelijan omien opintojen suuntaamisen mukaisissa paikoissa. ([Oamk 2020.](#))

KUVIO 1. Vastausten jakautuminen kysyttäessä oletko ollut ammattiharjoittelussa tai palkkatyössä sijaishuollossa (n=62)

3 Ammattiharjoittelu ja työ alalle innoittamassa

Sijaishuollossa ammattiharjoittelussa tai palkkatyössä olleista tai olevista vastaajista suurin osa koki, että harjoittelu- tai työkokemus on vaikuttanut positiivisesti heidän motivaatioonsa työskennellä sijaishuollon työssä myös jatkossa. Motivaatiota lisäävinä tekijöinä koettiin muun muassa työn kiinnostavuus, haastavuus, vaihtelevuus sekä tunne työn ja alan kehittämisen tarpeista. Osalle on harjoittelun ja työn kautta vahvistunut kokemus sijaishuollon työstä omana alana. Vastaajat kuvailivat kokemuksiaan seuraavasti:

”Huomattuani mitä sijaishuollon työkenttä on ja mitä kaikkea työ pitää sisällään, päätin jatkaa työskentelyä lastensuojelualalla.”

”Kyseisellä työkentällä on hurjasti tehtävää eikä työt lopu kesken, joten olen päättänyt jäädä alalle. Onnistumiset nuorten kanssa lisää omaa työmotivaatiota.”

”Työkokemuksen jälkeen otin lastensuojeluun liittyviä kursseja, vaikka en ikinä ajatellut työskenteleväni lasun parissa. Työpaikkana erittäin mielenkiintoinen ja mukava.

”Haluan jatkaa sijaishuollossa. Tässä työssä ei ole ikinä samanlaista päivää ja koko ajan oppii lisää. Nälkä kasvaa syödessä.”

”Lisännyt varmuutta omasta osaamisesta sijaishuollossa.”

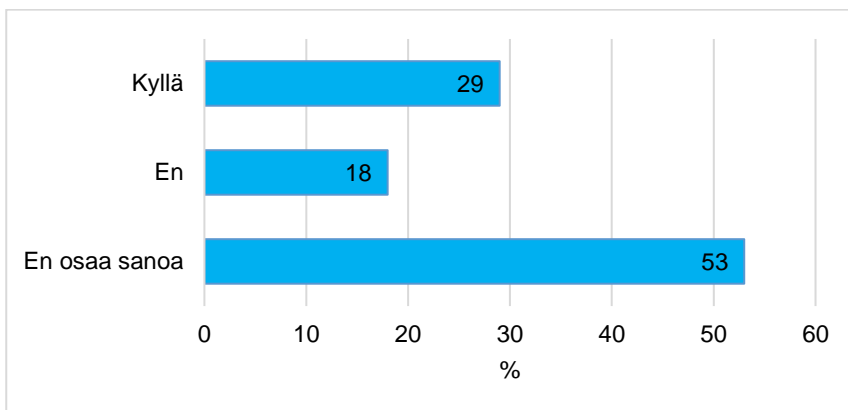
”Löysin harjoittelun kautta itseäni eniten kiinnostavan työn.”

”Siellä on niin paljon kehitettävää, että se inspiroi minua.”

Vastausten joukkoon mahtui myös muutamia kokemuksia siitä, että sijaishuollon harjoittelun tai palkkatyön vaikutus motivaatioon oli muuta kuin positiivinen. Motivaatiota heikentävinä tekijöinä mainittiin huoli omasta jaksamisesta kyseisessä työssä sekä liian vähäiset resurssit.

4 Tekijät, jotka edistävät tai estävät sijaishuollon työhön hakeutumista

Opiskelijoilta kysyttiin sitä, aikovatko he tulevaisuudessa hakeutua töihin sijaishuoltoon. Vastaajista 29 prosenttia valitsi vaihtoehdon kyllä ja 18 prosenttia vaihtoehdon en. Suurin osa vastaajista (53 %) ei osannut vielä tässä vaiheessa sanoa, aikovatko hakeutua sijaishuollon työhön (kuvio 2).

KUVIO 2. Vastausten jakautuminen kysyttäessä aikomuksesta hakeutua tulevaisuudessa töihin sijaishuoltoon (n=62)

Suurimpana sijaishuollon työhön motivoivana tekijänä vastauksista nousi esille halu olla auttamassa ja tukemassa lapsia, nuoria ja perheitä. Toiseksi eniten vastauksista nousi esiin kokemus työn merkityksellisyydestä ja tärkeydestä. Useat vastaajat totesivat lastensuojelun ja sijaishuollon työn olevan omaa kiinnostusta ja omia vahvuuksia vastaavaa työtä, jolloin heillä oli myös aikomus hakeutua kyseiseen työhön. Muina motivaatiota lisäävinä tekijöinä mainittiin sijaishuollon työn vaativuus ja monipuolisuus, mahdollisuus kehittää itseään, omaa osaamistaan ja edetä työssä sekä toimiva ammatillinen yhteistyö. Joitakin vastaajia sijaishuollon työhön houkutti pienet asiakasyksiköt, mahdollisuus päästä tuntemaan asiakkaat hyvin sekä alalla oleva kova tarve työvoimalle. Tärkeimpiä syitä sijaishuollon työhön hakeutumiselle opiskelijat kuvasivat seuraavasti:

”Pidän lastensuojelutyötä arvokkaana ja tärkeänä. Haluan olla osa lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämistä ja tukemista sekä mahdollistaa lapsille ja nuorille heidän oikeuksiaan olla nimenomaan lapsia ja nuoria.”

”Lasten ja nuorten tukeminen ja rohkaisu vaikeassa elämäntilanteessa on palkitsevaa. Osaan nähdä kaikissa hyvää ja hakea keskusteluyhteyttä sekä luoda toivoa. Lisäksi uskon, että kokemus antaisi hyvin valmiuksia työuralla jatkossakin.”

”Tällä hetkellä koen, että työni on merkityksellistä. Viihdyn työpaikassani, työporukka koostuu monen eri taustan omaavista henkilöistä, mutta yhteistoiminta asiakkaan hyväksi on tehokasta. Asiakkaat pitävät minusta ja minä pidän heistä (asiakkaina). 12 tunnin mittaiset työvuorot kuluvat kuin siivillä. Kykyne tulevat parhaiten asiakkaan ja työyhteisön hyödyksi.”

”Tässä ei välttämättä työ tekijäänsä kiitä, mutta koen että tämä on sellainen kenttä missä tarvitaan epätoivoisesti ammattilaisia lisää, jotta nuoremme voisivat saada parempia eväitä elämään.”

”Pystyy kehittämään itseään ja osaamistaan.”

Tekijöinä, joita vastaajat mainitsivat syinä sille, että eivät ole motivoituneita työskentelemään sijaishuollossa olivat muun muassa työn haastavuus, kuormittavuus, väkivallan uhka, huono palkkaus sekä vuorotyö työaikamuotona. Työhön hakeutumista estävinä tekijöinä nousi useimmiten esiin työn suuri kuormittavuus ja vaativuus. Sijaishuollon työkenttä koetaan henkisesti raskaana, kiireisenä ja työvoimallisesti alimitoitettuna. Työn vaativuus heijastui vastauksissa myös siihen, että usea vastaaja koki riittämättömyyttä omassa osaamisessaan, mikä myös estää heitä hakeutumasta kyseiseen työhön. Pohdintaa ja epäilyksiä lastensuojelutyötä kohtaan on herättänyt omista kokemuksista tai julkisuudesta syntynyt negatiivinen kuva lastensuojelun tilasta ja työstä. Lastensuojelussa myös nähtiin olevan puutteita, joihin ei yksittäisenä työntekijänä voi vaikuttaa. Moni vastaajista ei aikonut hakeutua sijaishuollon työhön jo siitä syystä, että he kokivat, ettei sijaishuollossa ja lasten sekä nuorten parissa tehtävä työ ole itseä kiinnostavaa eikä omia vahvuuksia vastaavaa työtä ja alaa. Syitä, joiden vuoksi vastaaja ei aikonut hakeutua töihin sijaishuoltoon tulee esiin alla olevissa vastausleikkeissä.

”Tunnen ihmisiä, jotka ovat tai ovat olleet töissä sijaishuollossa. Työ kuulostaa sen verta vaativalta, että en usko, että jaksaisin kyseistä työtä tehdä, jos eivät ole arvostamani ihmisetkään sitä jaksaneet pidemmästä kokemuksesta ja paremmasta asiantuntijuudesta huolimatta.”

”En halua: kiire, henkilöstöpula ja väkivallan uhka.”

”Työ vaikuttaa kuormittavalta ja vaativalta. Myös työntekijöiden keinottomuus huolestuttaa.”

”Haluan ensin kerätä työkokemusta muualta, jotta pystyisin vahvemmallalla ammattitaidolla käsittelemään sijaishuollossa esiintyviä tilanteita ja haasteita.”

”En usko pärjääväni haastavasti käyttäytyvien lasten/nuorten kanssa.”

”Henkisesti liian raskas työ. Työssä näkee lasten kaltoinkohtelua. En uskoisi jaksavani tehdä sellaista työtä. Yleisessä keskustelussa lastensuojelussa kuulee vain negatiivisista asioista työstä.”

”Sosiaalinen media ja uutisointi antaa sijaishuollosta hieman ristiriitaista kuvaa. Suomessa sijaishuollon nykyinen tilanne ja käytänteet ovat itselleni yksi suuri kysymysmerkki, eikä kyseenalaisuus isommin houkuttele itseäni sijaishuoltoon työskentelemään.”

”Olen enemmän kiinnostunut aikuissosiaalityöstä, mutta lisäksi se, että lastensuojelussa on paljon puutteita mitkä eivät aja lapsen etua ja rivityöntekijänä asioihin ei juuri voi vaikuttaa.”

Ajatukset tekijöistä, jotka edistävät ja estävät hakeutumasta sijaishuollon työhön, olivat sekä Diakin että Oamkin kyselyiden vastauksissa hyvin samankaltaisia. Yhteisiä estäviä tekijöitä olivat työn kuormittavuus, pelko omasta osaamattomuudesta, tiedon puute sijaishuollosta, väkivallan uhka, huono palkkaus sekä vuorotyönä tehtävä työ. Yhteisinä edistävinä tekijöinä mainittiin vastaajien halu auttaa, työn merkittävyys ja monipuolisuus, alan tarve työvoimalle sekä hyvän työtiimin merkitys.

5 Sijaishuollon työhön kohdistuvan kiinnostuksen tukeminen

Opiskelijat erittelivät vastauksissaan keinoja, joilla opinnoissa voitaisiin tukea kiinnostusta sijaishuollon työtä kohtaan. Tärkeimmiksi näistä nousivat riittävä lastensuojeluun ja sijaishuoltoon liittyvän tiedon ja opintojaksojen tarjoaminen. Tuomalla opetukseen ajantasaista, asiantuntevaa, realistista ja käytännönläheistä tietoa sijaishuollosta sekä siellä työskentelystä, voitaisiin kiinnostusta työtä kohtaan lisätä. Tiedon antamisen tapoina nousi useammassa vastauksissa esille toive sijaishuollon työntekijöiden ja kokemusasiantuntijoiden vierailuista oppitunneilla sekä opiskelijoiden vierailut sijaishuollon yksiköissä. Kokemusasiantuntijat, yksiköihin tehtävät vierailut sekä työntekijöiden vierailut oppilaitoksissa nousivat vahvasti esille myös Diakin opiskelijoille suunnatusta kyselystä. Sijaishuollon

työntekijöiltä toivotaan erityisesti työn hyvien puolien ja onnistumisten esiin tuomista. Sitä kautta voitaisiin muuttaa työhön liittyviä mielikuvia ja vähentää siihen liittyviä pelkoja. Kiinnostusta sijaishuollon työtä kohtaan voidaan tukea myös sillä, että sijaishuollon harjoittelupaikkoja on riittävästi tarjolla, jolloin opiskelijoilla on mahdollisuus päästä näkemään työtä käytännössä.

6 Sijaishuollon työhön valmistavat opinnot

Kartoitimme kyselyllä opiskelijoiden ajatuksia liittyen sosionomiopintoihin, ja erityisesti sijaishuollon työhön valmistaviin opintoihin. Kysyimme opiskelijoilta sitä, että onko heidän mielestään opinnoissa riittävästi tarjolla opintojaksoja, joilla suunnata osaamista sijaishuollon työhön sopivaksi sekä sitä, millaisista aiheista opiskelija kokee tarvitsevänsä lisää tietoa, jotta siitä olisi hyötyä sijaishuollon työssä. 34 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että tällaisia opintoja on riittävästi tarjolla ja 19 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että tarjonta ei ole riittävää. Puolet vastaajista eivät osanneet sanoa kantaansa asiaan.

Oulun ammattikorkeakoulun sosionomiopinnoissa on valittavissa juuri sijaishuoltoon keskittyvä opintojakso, sijaishuollon erityiskysymyksiä, vuoden 2021 loppuun asti. Tämän jälkeen opintojakso poistuu opetustarjonnasta. Osaaminen sijaishuollon työhön kartutetaan kokonaisuutena koko opetussuunnitelman sekä omien opintojaksovalintojen mukaisilla opintojaksoilla. Sosionomin opintoihin kuuluu, ja on valittavissa muun muassa sosiaalipedagogiikkaan, kriisi- ja traumatyöhön, mielenterveys- ja päihdetyöhön, perhetyöhön, monialaiseen yhteistyöhön, hyvinvointipolitiikkaan, ihmisen kasvuun- ja kehitykseen, monikulttuurisuuteen sekä erityisen tuen tarpeisiin liittyviä opintoja ([Oamk 2021](#)).

Kyselyyn vastanneet opiskelijat toivovat saavansa opinnoista sijaishuollon työtä varten hyvät teoreettiset sekä käytännön tiedot ja taidot sekä kokonais käsityksen sijaishuollosta ja siellä tehtävästä työstä. Useammassa vastauksessa nousi esiin sijaishuollon työtä ohjaavien lakien tuntemus ja niihin liittyvä osaaminen. Työhön liittyviä valmiuksia toivottiin muun muassa nuorten kohtaamiseen ja ymmärtämiseen, haastavien tilanteiden kohtaamiseen sekä omasta työhyvinvoinnista huolehtimiseen. Useampi vastaaja korosti sitä, kuinka haluaisi saada

opinnoista aivan konkreettisia, käytäntöön hyödynnettävissä olevia neuvoja. Myös käytäntöön hyödynnettävistä työmalleista ja menetelmistä halutaan oppia. Paljon toivottiin myös sitä, että opiskelijat pääsisivät opintojen aikana kuulemaan enemmän sijaishuollossa työtä tekevien omista kokemuksista sekä työn sisällöstä, jota juuri sosionomit tekevät sijaishuollossa. Kokonaisuutena opintojen toivottiin antavan rohkeutta ja varmuutta hakeutua sijaishuollon työhön ja työskennellä siellä. Opintojen sisältöihin liittyviä ajatuksia ja sijaishuollon työhön tarvittavia valmiuksia opiskelijat kuvasivat vastauksissaan muun muassa seuraavasti:

”Enemmän käytännön esimerkkejä ja arjen kuvaamista ja vinkkejä työskentelyyn.”

”Kohtaamistaitoja, konkreettisia neuvoja vaikkapa raivoavan nuoren kanssa rauhallisena pysymiseen ja miten päästä asioissa eteenpäin.”

”Ymmärrystä laista ja muista työtä ohjaavista säädöksistä. Käsitystä sijaishuollosta kokonaisuudessaan.”

”Erialaisten keinojen ja prosessien yksityiskohtaisempaa läpikäymistä. Kokonaisuuteen voisi sisällyttää asiantuntijoiden luentoja tai muuta kentältä saatavaa tietoa.”

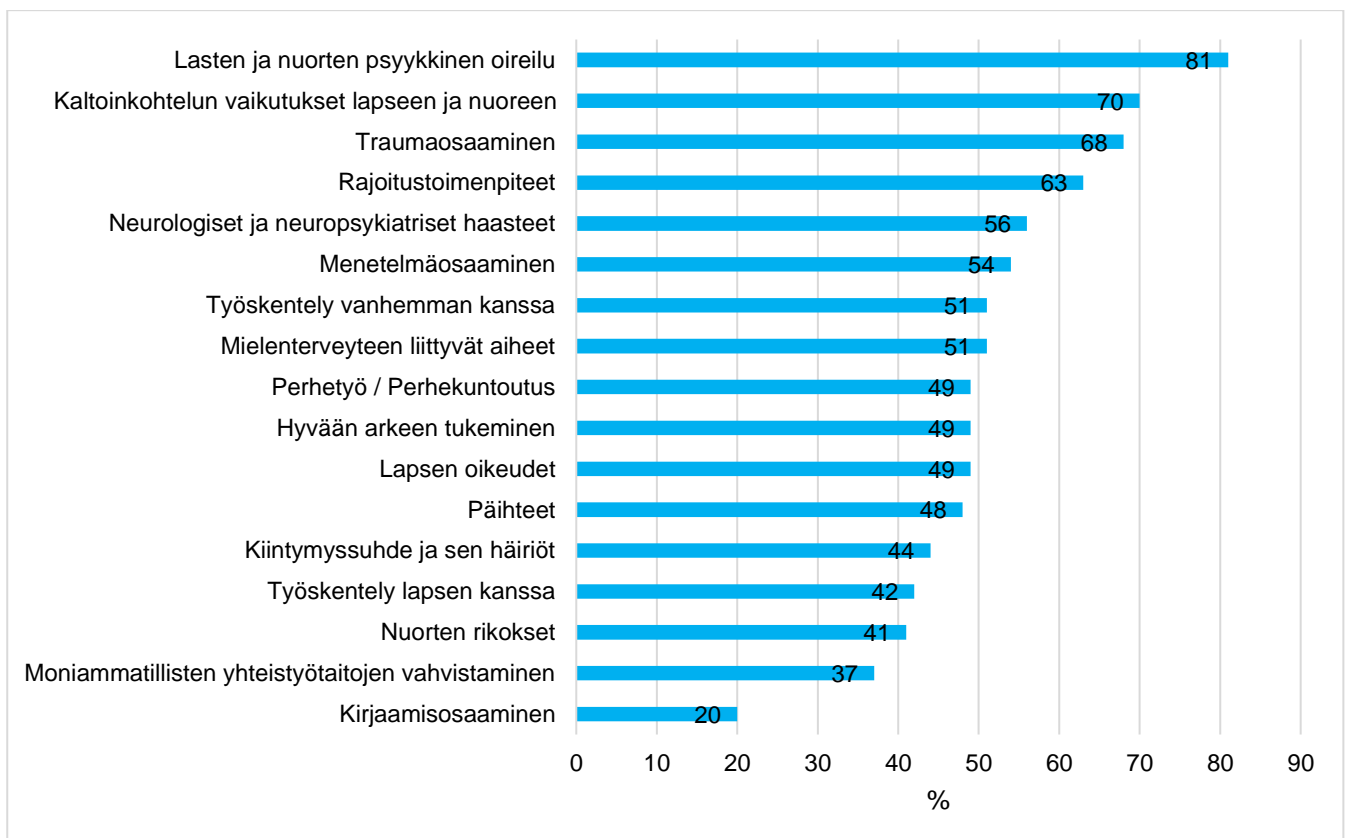
”Erialaista menetelmäosaamista esimerkiksi trauma-, päihde- ja mielenterveystyöhön kuinka pitää huolta omasta jaksamisesta ja turvallisuudesta sijaishuollon työtehtävissä.”

”Osaisin toimia ammattilaisena sijaishuollon työssä. Olisin saanut opinnoistani realistista kuvaa siihen, millaista työ on. Toivon, että opinnoissa käydään läpi sitä, miten ammattilainen pystyy huolehtimaan myös omasta henkisestä hyvinvoinnistaan näin haastavassa työssä ja millaisia keinoja omien tunteiden hallintaan voisi olla.”

Oamkin opiskelijoiden toiveet opintojen sisällöistä olivat hyvin samantyyppisiä, kuin Diakin opiskelijoilla. Molempien oppilaitosten opiskelijat toivoivat opinnoista kattavaa perustaa sijaishuollon työhön ja erityisesti käytännönläheistä sekä aitoa työelämästä tulevaa tietoa ja konkreettisia neuvoja. Opinnoilta toivottiin valmiuksia, joilla pärjätä kuormittavassa työssä, rohkeutta ja itsevarmuutta työhön sekä keinoja haastavien nuorten ja tilanteiden kohtaamiseen.

Valmiista vastausvaihtoehdoista valittavista yksittäisistä aiheista, joista opiskelijat kokivat tarvitsevansa lisää tietoa, nousi Oamkin kyselyssä eniten esiin lasten- ja nuorten psyykkiseen oireiluun liittyvä osaaminen (kuvio 3). Seuraavaksi eniten tietoa haluttiin kaltoinkohtelun

vaikutuksista lapsiin ja nuoriin sekä traumaosaamiseen. Diakin opiskelijoiden vastauksissa valituimmista vaihtoehdoista näkyi kärkipäässä aivan samat osaamistarpeet. Heillä neljän eniten valituimman vaihtoehdon joukossa oli, näiden edellä mainittujen lisäksi, myös rajoitustoimenpiteet ja kirjaaminen. Rajoitustoimenpiteisiin liittyvä osaaminen oli myös Oamkin opiskelijoilla hyvin toivottu. Sijaishuollossa toimivien ohjaajien sekä lastensuojelun opettajien lisäkoulutuksen tarpeita kartoittavan [kyselyn](#) perusteella ohjaajat ja opettajat toivoivat lisää koulutusta mielenterveyteen liittyviin, erityisesti traumatisoituneiden lasten ja nuorten oireiluun ja kohtaamiseen, liittyviin aiheisiin. Lisäksi he kokivat lisäkoulutuksen tarvetta myös päihteisiin liittyviin aiheisiin. Oamkin opiskelijat kokivat vähiten tarvitsevansa lisää tietoa kirjaamisosaamiseen sekä moniammatillisten yhteistyötaitojen vahvistamiseen liittyviin aiheisiin. Vähiten valitut vaihtoehdot Diakin vastauksissa olivat alkoholiin sekä lapsen oikeuksiin liittyvät aiheet ja ohjaajien sekä opettajien vastauksissa lapsen oikeuksiin sekä työskentelyyn nuoren kanssa liittyvät aiheet. Vastausvaihtoehdot eri kyselyiden välillä eivät olleet aivan yhtenevät, joten kyselyiden suora keskinäinen vertaaminen ei ole mahdollista.

KUVIO 3. Vastausten jakautuminen kysyttäessä aiheista, joista opiskelija kokee tarvitsevansa enemmän tietoa sijaishuollon työtä varten (vastaajien määrä: 59, valittujen vastausten lukumäärä: 515)

7 Lopuksi

Kyselyn vastauksista nousee esiin opiskelijoiden kokemat ristiriitaiset tuntemukset, joita sijaishuoltoon ja siellä tehtävään työhön liittyy. Toisaalta työ koetaan hyvin kiinnostavana ja halu olla tekemässä tärkeää työtä on suuri, mutta toisaalta vastaajat kokevat sijaishuollon ja työn siellä sisältävän myös paljon asioita, jotka pelottavat. Työn kuormittavuus, väkivallan uhka sekä oman osaamisen riittämättömyys työhön huolettavat. Vastausten perusteella kuitenkin syntyy ajatus siitä, että opiskelijoiden mielikuva sijaishuollosta ja lastensuojelusta muodostuu pitkälti yleisen, julkisuudessa käydyin, keskustelun pohjalta, missä valitettavasti ei useinkaan tule ilmi sijaishuollon positiiviset puolet ja siellä koetut onnistumiset. Kyselyn perusteella harjoittelu ja työ sijaishuollossa koettiin suurimmaksi osaksi vaikuttavan hyvin positiivisesti motivaatioon hakeutua sijaishuollon työhön myöhemmin. Tämä osoittanee osaltaan sitä, kuinka oman kokemuksen ja sitä kautta työn todellisuutta vastaavan tiedon saaminen voi muuttaa omia käsityksiä sijaishuollosta ja työstä siellä.

Vastauksista nousi selvästi esiin tarve lisätiedolle ja erityisesti sijaishuollon arjessa mukana olevien ihmisten, niin työntekijöiden kuin kokemusasiantuntijoidenkin, tuomana. Realistinen ja monipuolinen, myös positiiviset puolet huomioiva kuva sijaishuollosta ja sosionomin työnkuvasta siellä, voi muuttaa ennakkokäsityksiä sekä hälventää työhön liittyviä pelkoja. Epäilyksiä oman osaamisen riittämättömyydestä sekä työn suuresta kuormittavuudesta voi myös helpottaa ymmärrys siitä, ettei työtä tehdä yksin. Oma osaaminen kehittyy ammatillisessa yhteistyössä ja työhön liittyvää kuormaa voi usein jakaa muun työtiimin kanssa. Myös työnohjauksella, jota useimmiten sosiaalialan työssä on tarjolla, voidaan vaikuttaa oman työn sujumiseen sekä sen kuormittavuuden hallintaan. Väkivallan pelkoa voi hälventää tieto riittävästä resurssoinnista sekä tarjolla olevasta aiheeseen liittyvästä lisäkoulutuksesta. Kun tietoa opiskelijoille on riittävästi tarjolla jo alkuvaiheen opinnoissa, on opiskelijalla mahdollisuus suunnata opintoja sijaishuollon työhön sopivaksi, mikäli kiinnostus työtä kohtaan on syntynyt.

Tiedon lisäämiseen ja sijaishuollon työympäristön tutuksi tekemiseen voisi käytännössä toimia hyvin esimerkiksi oppilaitoksissa järjestettävä sijaishuollon ”markkinointipäivä”, jossa opiskelijat pääsisivät tutustumaan työhön ja alaan työelämästä tulevien ihmisten kautta. Lisää

tietoa sijaishuollosta tarvitaan kuitenkin laajasti eri opintojaksojen sisältöihin. Myös opettajien omalla asenteella ja innostuksella sijaishuoltoa kohtaan, voi olla suuria merkityksiä opiskelijan ajatuksiin ja opintojen sekä työskentelyn suuntaamiseen. Sijaishuollon toimijoiden tulisi huolehtia siitä, että he tarjoavat oppilaitoksille ja opiskelijoille riittävästi ammattiharjoittelupaikkoja. Harjoittelupaikan tarjoajaksi ilmoittautuminen sekä harjoittelijan ottamiseen liittyvät prosessit tulisi oppilaitoksen puolelta olla yksinkertaisia, selkeitä ja helposti suoritettavia. Yhdenmukaisuus eri oppilaitosten välillä, näissä asioissa, voisi helpottaa harjoittelupaikkojen tarjoamista. Riittävällä ammattiharjoittelupaikkojen järjestymisellä mahdollistetaan opiskelijoille alaan ja työhön tutustuminen sekä samalla varmasti helpotetaan useamman aloittelevan sosionomin hakeutumista sijaishuoltoon töihin.

Opinnoissa on tärkeää se, että ne vastaavat työelämässä vaadittavaan osaamisen tarpeeseen. Tähän tavoitteeseen päästään tiiviillä yhteistyöllä oppilaitosten ja työelämän toimijoiden välillä. Useammasta kyselystä on noussut hyvin yhteneväisiä tarpeita lisäkoulutukselle ja osaamiselle. Sijaishuoltoon tulevien lasten tarpeet voivat olla hyvin vaikeita ja monimutkaisia. Kyselyiden perusteella, niin opiskelijoilla kuin työntekijöilläkin, on tarvetta erityisesti lasten ja nuorten mielenterveydelliseen oirehdintaan liittyvään osaamiseen. Lisää valmiuksia ja keinoja toivotaan hyvinkin vaikeasti oireilevien lasten kanssa työskentelyyn sekä siihen, kuinka itse työntekijänä jaksaa kuormittavassa työssä. Työkenttä, jolla sosionomit voivat työskennellä on hyvin laaja, mutta tämäntyyppistä erityisosaamista varmasti tarvitaan laajemminkin kaikkialla siellä, missä työskennellään lasten ja nuorten parissa.

Sosionomit ovat tärkeä osa sijaishuollon työvoimaa. Uusien työntekijöiden saaminen alalle sekä toisaalta sinne jo työllistyneiden työolojen kehittäminen sekä työssä jaksamisen tukeminen on hyvin merkityksellistä, jotta laitoshoitoon sijoitetuille lapsille voitaisiin paremmin tarjota heille kuuluvien oikeuksien mukaista hoitoa ja huolenpitoa. Tähän kehittämistyöhön tarvitaan mukaan niin sijaishuollon toimijoita kuin myös tahoja, jotka kouluttavat tulevia asiantuntijoita alalle.